

'thans te overstelpen met geprivilegeerde en op alle mogelijke hoge Militair Gezag-posten en -betrekkingen in het openbare leven opduikende lieden.'¹

Verscheidene gevallen deden zich voor, waarin Joodse onderduikers of gedeporteerden te merken kregen dat hun terugkeer door deze en gene niet op prijs werd gesteld – in het nu als weekblad verschijnende vroegere illegale blad *De Vrije Katheder* werd in juli '45 vermeld dat een Joodse dame in een winkel te horen had gekregen, 'dat het jammer was dat er nog zo velen levend waren teruggekomen'; die woorden werden gesproken, 'zonder dat iemand uit het publiek het nodig vond in te grijpen.'²

Is zoiets vaak gebeurd? Daar zijn geen gegevens over. Een feit was dat het talrijke Joden grote moeite kostte om weer de beschikking te krijgen over in bewaring gegeven kostbaarheden of andere eigendommen, over hun woning (die na hun deportatie aan anderen was toegewezen) of over hun (door de bezetter aan anderen verkocht) bedrijf – wij zullen van dat alles nog voorbeelden geven wanneer wij over het rechtsherstel schrijven.

★

'Weer naar huis' plaatsten wij als titel boven deze paragraaf. Wij hebben er in geschetst hoe in de eerste periode na de bevrijding uit het buitenland en dan hoofdzakelijk uit Duitsland meer dan driehonderdtachtigduizend ontheemden Nederland binnenkwamen – misschien is dit de beste plaats om kort stil te staan bij de grote groep die in diezelfde periode Nederland *verliet*: de in het westen des lands aanwezige militairen van de *Wehrmacht*. Ook zij gingen 'weer naar huis': naar Duitsland dan, waar de centra van nagenoeg alle grote steden en vaak ook wijken daaromheen in puin lagen.

Shaef beschouwde na Duitslands ineenstorting de Duitse militairen niet als krijgsgevangenen (dan zouden zij bepaalde rechten hebben) maar als 'ontwapende vijandelijke militairen'.³ Er waren er in het westen des

¹ *Limburgs Dagblad*, 30 mei 1945. ² *De Vrije Katheder*, 14 (13 juli 1945), p. 36. ³ Zo wilden de Canadezen ook de ruim tweehonderddertig overlevenden van het Georgische bataljon op Texel zien maar op grond van uit Texel ontvangen inlichtingen stelde generaal Kruls zich op het standpunt dat voorkomen moest worden dat die Georgiërs door het Stalinistische regime louter beschouwd zouden worden als hulp-troepen van de *Wehrmacht*. De Canadezen gingen daar akkoord mee en toen de Georgiërs midden juni naar Wilhelmshaven sloop gingen, hadden zij een in het